

Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση

Τόμ. 6, Αρ. 1Α (2011)

Εναλλακτικές Μορφές Εκπαίδευσης



ΤΟΜΟΣ Α
PART / ΜΕΡΟΣ Α

Οι Υποστηρικτικές Υπηρεσίες στην εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση: Το παράδειγμα τριών ανοικτών πανεπιστημίων

Αδαμαντία Σπανακά

doi: [10.12681/icodl.723](https://doi.org/10.12681/icodl.723)

**Οι Υποστηρικτικές Υπηρεσίες στην εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση:
Το παράδειγμα τριών ανοικτών πανεπιστημίων**

**Support Services in Distance Education:
The case of three open universities**

Αδαμαντία Σπανακά

Υπότροφος Ι.Κ.Υ.

Καθηγήτρια-Σύμβουλος στο Ε.Α.Π.

madspa@otenet.gr

Abstract

In the context of a PostDoc research which sponsored by the State Scholarships Foundation (I.K.Y) examined among others the operation mode of open universities of the world, such as: the Open University of India IGNOU, the open university of South Africa UNISA, and the Hellenic Open University. One of the main issues that highlight this research is the role of support services for learners in Distance Education.

Περίληψη

Στο πλαίσιο μεταδιδακτορικής έρευνας που υλοποιήθηκε με υποτροφία του Ι.Κ.Υ. μελετήθηκε μεταξύ άλλων ο τρόπος λειτουργίας ορισμένων ανοικτών πανεπιστημίων, όπως του ανοικτού πανεπιστημίου της Νότιας Αφρικής UNISA, του Εθνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου της Ινδίας IGNOU, και του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου (Ε.Α.Π.). Ένα από τα κύρια ζητήματα που ανέδειξε αυτή η έρευνα ήταν ο ρόλος των υπηρεσιών υποστήριξης των φοιτητών. Το θέμα αυτό πραγματεύεται η παρούσα εισήγηση, εστιάζοντας στις περιπτώσεις των συγκεκριμένων ανοικτών πανεπιστημίων.

Λέξεις κλειδιά: υποστηρικτικές υπηρεσίες, ανοικτά πανεπιστήμια, εξ απόστασεως εκπαίδευση

1 Οι Υποστηρικτικές Υπηρεσίες του Φοιτητή ως ένα από τα κεντρικά υποσυστήματα της εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης

Στο πλαίσιο της εξ απόστασεως εκπαίδευσης η έννοια της υποστήριξης με τη σημασία της βοήθειας και της ενίσχυσης είναι καθοριστική για την επιτυχή ολοκλήρωση των σπουδών ενός φοιτητή. Μία θεωρητική προσέγγιση που προσπαθεί να εξηγήσει τον τρόπο με τον οποίο οι υποστηρικτικές υπηρεσίες εντάσσονται σε ένα σύστημα εξ απόστασεως εκπαίδευσης είναι η συστημική. Σε αυτήν, η εξ απόστασεως εκπαίδευση αντιμετωπίζεται ως ένα σύστημα με έναν αριθμό υποσυστημάτων –ένα από αυτά είναι η υποστήριξη του φοιτητή– όπου όλα συνδέονται μεταξύ τους κι αλληλεπιδρούν, με κύριο στόχο να συναντήσουν τις ανάγκες του κάθε φοιτητή που σπουδάζει από απόσταση. Η πρώτη που προσπάθησε να περιγράψει τα εξ απόστασεως εκπαιδευτικά ιδρύματα με αυτόν τον τρόπο ήταν η Reneé Erdos στο διεθνές συνέδριο εκπαίδευσης δι' αλληλογραφίας (ICCE) το 1975. Ένα από τα έξι αναγνωρισμένα υποσυστήματα ήταν και οι Υπηρεσίες προς το Φοιτητή με κεντρικούς

άξονες την Πληροφορία, τις Εγγραφές, τη Διδασκαλία, τη Συμβουλευτική και τις Εξετάσεις (Erdos, 1975).

Στη συνέχεια θα δούμε με ποιες υπηρεσίες υποστηρίζει τους φοιτητές του κάθε ένα από τα ανοιχτά πανεπιστήμια που εδράζουν αντίστοιχα στην Ινδία, τη Νότια Αφρική και την Ελλάδα, σε τρεις, δηλαδή, αναπτυσσόμενες χώρες του κόσμου.

2 Η περίπτωση της Ινδίας

Η Ινδία βρίσκεται στη Νότια Ασία κι είναι μία αναπτυσσόμενη χώρα με ποσοστό αλφαριθμητισμού ενηλίκων να κυμαίνεται στο 52%. Ωστόσο, σύμφωνα με την αναφορά των Ηνωμένων Εθνών για την ανθρώπινη ανάπτυξη που δημοσιεύτηκε το 1998, για κάθε 1000 Ινδούς το έτος 1995 αναλογούσαν μόνο 81 ραδιόφωνα, 61 τηλεοράσεις, 13 κεντρικές τηλεφωνικές γραμμές, 1 κινητό τηλέφωνο και 1,2 ηλεκτρονικοί υπολογιστές (UNDP, 1998).

Παρόλα αυτά, η ανάπτυξη της εξΑΕ στην Ινδία προήλθε μέσα από μία πολύ συστηματική προσπάθεια. Την περίοδο ανάμεσα στο 1962 και 1972 τα εξΑΕ ιδρύματα ιδρύονταν ως υπο-συστήματα των συμβατικών πανεπιστημίων. Από το 1972-1982 τα περισσότερα συμβατικά πανεπιστήμια είχαν εξΑΕ ιδρύματα. Από το 1982 έως σήμερα η Ινδία διανύει την 'ώριμη' περίοδο ως προς την ίδρυση και λειτουργία των εξΑΕ ιδρυμάτων της, καθώς υπάρχει πλέον ένα εθνικό ανοικτό πανεπιστήμιο, δηλαδή το IGNOU, 9 περιφερειακά ανοικτά πανεπιστήμια και 62 διπλής μεθόδου (dual mode) πανεπιστήμια.

2.1 Το Πανεπιστήμιο IGNOU

Σε μία χώρα με το μέγεθος και την ποικιλία της Ινδίας, το συμβατικό εκπαιδευτικό σύστημα από μόνο του δεν μπορεί να συναντήσει τις ανάγκες και τις απαιτήσεις μιας ανώτατης εκπαίδευσης. Οι πολιτικοί συνειδητοποίησαν ότι η απαραίτητη ανάγκη για εξΑΕ έγκειται στην πρόσβαση στην ανώτατη εκπαίδευση. Παράλληλα, οι πολιτικοί της χώρας διαπίστωσαν ότι αν δε γίνει η εκπαίδευση ανοικτή, ούτε η ποιότητα της ανώτατης εκπαίδευσης θα μπορέσει να βελτιωθεί. Εξάλλου, η Ινδία είναι μία από τις πρώτες χώρες που εφάρμοσαν την ιδέα των ανοικτών πανεπιστημίων μετά βέβαια από τη Μεγάλη Βρετανία που δημιούργησε το πρώτο ανοικτό πανεπιστήμιο στο κόσμο το 1969. Έτσι, στις 5 Ιανουαρίου του 1985 ο τότε Πρωθυπουργός Rajiv Gandhi ανακοίνωσε ότι το Εθνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο επρόκειτο να ιδρυθεί και το Νοέμβριο του 1985 ξεκίνησε η λειτουργία του Εθνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου Indira Gandhi.

Σύμφωνα με την απόφαση του Κοινοβουλίου για την ίδρυση του πανεπιστημίου:

«Το Πανεπιστήμιο θα πρέπει να προσπαθεί για την εκπαίδευση, την έρευνα, την επιμόρφωση και την επέκταση ώστε να παίξει ένα θετικό ρόλο στην ανάπτυξη της χώρας και με βάση την πλούσια κληρονομιά της χώρας να προάγει την κουλτούρα των ανθρώπων της Ινδίας και τις ανθρώπινες πηγές της» (IGNOU Act, 1985, p. 1).

Επομένως, το IGNOU από το ξεκίνημά του έθεσε ένα φιλόδοξο πρόγραμμα ακαδημαϊκής προσπάθειας στη βάση των ακόλουθων αρχών:

- ποικιλία στο περιεχόμενο των μαθημάτων και κινητικότητα ανάμεσά τους,
- καινοτόμα ρίσκα που τα συμβατικά πανεπιστήμια δεν μπορούν να πάρουν,
- χρήση σύγχρονης επικοινωνιακής τεχνολογίας για επέκταση της διαδικασίας της μάθησης,
- ελαστικότητα στα προαπαιτούμενα προσόντα εγγραφής και στο ρυθμό ολοκλήρωσης των μαθημάτων,
- έμφαση σε προγράμματα μελέτης επαγγελματικής και εργασιακής κατεύθυνσης.

Έτσι, το διδακτικό σύστημα στο IGNOU διαφέρει από εκείνο των συμβατικών πανεπιστημίων. Έχει υιοθετήσει μία πολυμεσική προσέγγιση στη διδασκαλία, χρησιμοποιώντας μέσα όπως αυτοδιδακτικά έντυπα υλικά, εξ αποστάσεως διδασκαλία μέσω εργασιών, περιστασιακά προγράμματα προσωπικής επαφής, προγράμματα βίντεο κι ήχου, ενότητες τηλεδιάσκεψης, περιορισμένες πρόσωπο-με-πρόσωπο συμβουλευτικές συναντήσεις, τηλεοπτικά και ραδιοφωνικά προγράμματα (μέσω του εθνικού δικτύου του Doordashan και λίγων τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών), προγράμματα βίντεο μέσω καλωδιακού δικτύου και υπηρεσίες βιβλιοθήκης. Για προγράμματα όπως η Πληροφορική, η Νοσηλευτική και οι Φυσικές Επιστήμες, οι φοιτητές κάνουν πρακτική σε επιλεγμένα κέντρα εργασίας.

2.2 Δίκτυο Υποστηρικτικών Υπηρεσιών

Στο IGNOU λειτουργούν 550 κέντρα μελέτης (Study Centers) και 34 περιφερειακά κέντρα (Regional Canters) που βρίσκονται σε όλη τη χώρα με τη βοήθεια περισσότερων από 1000 Συνεργάτες και Βοηθούς και 20.000 Ακαδημαϊκούς Συμβούλους. Τα κέντρα μελέτης λειτουργούν κανονικά τα σαββατοκύριακα και στη διάρκεια των διακοπών, ενώ ορισμένα λειτουργούν τις εργάσιμες ημέρες ακόμη και τις βραδυνές ώρες. Είναι εξοπλισμένα με μηχανήματα τηλεδιάσκεψης και οπτικοακουστικά μέσα καθώς και με κάθε αναγκαίο ηλεκτρονικό εξοπλισμό ενώ υπάρχει βιβλιοθήκη, όπως επίσης κι υπηρεσία διδακτικής υποστήριξης (tutorial facilities). Για το λόγο αυτό το Πανεπιστήμιο απασχολεί συμβούλους μερικής απασχόλησης από ακαδημαϊκά ιδρύματα όπου λειτουργούν τα κέντρα μελέτης ή άλλοι οργανισμοί και βιομηχανίες. Τα περιφερειακά κέντρα συνεργάζονται κι επιβλέπουν τη λειτουργία των κέντρων μελέτης.

Για να ενημερώνει περιοδικά τους φοιτητές σχετικά με τα μαθήματα, τις εγγραφές, τις ημερομηνίες των εξετάσεων, τα τηλεοπτικά και ραδιοφωνικά προγράμματα, το πρόγραμμα τηλεδιάσκεψης και για τόσα άλλα που συμβαίνουν στο πανεπιστήμιο, εκδίδεται μία ενημερωτική επιστολή (Newsletter) τρεις φορές το χρόνο.

Προς το παρόν το πανεπιστήμιο παρέχει μία μικρή βιβλιοθήκη με επιλεγμένα βιβλία, εξοπλισμό για χρήση ήχου κι βίντεο, στέγαση για συμβουλευτικές συναντήσεις και διεξαγωγή των τελικών εξετάσεων, φύλαξη των αρχείων προόδου και εργασιών των φοιτητών σε κάθε ένα από τα κέντρα μελέτης που στελεχώνονται από προσωπικό μερικής απασχόλησης.

Το πανεπιστήμιο προγραμματίζει επίσης την παραπέρα αποκέντρωση των λειτουργιών του. Τα κέντρα μελέτης αποτελούν τα αυτιά και τα μάτια του πανεπιστημίου και για το λόγο αυτό δίνεται ιδιαίτερη προσοχή προκειμένου να γίνουν περισσότερο φιλικά στο φοιτητή.

Το IGNOU επιλέγει τους συμβούλους του με βάση την καταλληλότητα και τα ακαδημαϊκά τους προσόντα. Οι σύμβουλοι σε τοπικό επίπεδο καλούνται να συμβουλευσουν τους φοιτητές στην επιλογή των μαθημάτων, να κρατήσουν το ρυθμό της μελέτης, να αξιολογήσουν εργασίες κλπ. Περιοδικά, οι σύμβουλοι επιμορφώνονται στη μεθοδολογία της εξΑΕ.

Τον Αύγουστο του 1997 έγινε μία τροποποίηση στο νομοσχέδιο του IGNOU ώστε να μπορεί το πανεπιστήμιο να δημιουργεί 'Κέντρα Μελέτης' εκτός των συνόρων της Ινδίας. Παρέχονται πλέον προγράμματα στο Μπαχρέιν, το Κουβέιτ, τις Μαλδίβες, τις Σεϋχέλλες στον Ινδικό Ωκεανό και την Αιθιοπία της Αφρικής, αλλά και στο Σουλτανάτο του Ομάν.

3 Η περίπτωση της Νότιας Αφρικής

Η Δημοκρατία της Νότιας Αφρικής βρίσκεται στο νοτιότερο άκρο της Αφρικανικής Ηπείρου. Η χώρα υιοθέτησε την πολιτική του απαρχαίντ, δηλαδή, την πολιτική του φυλετικού διαχωρισμού, που θεσμοθετήθηκε το 1948. Η στάση των λευκών απέναντι στα 26 εκατομμύρια των ξεσηκωμένων έγχρωμων και Ινδών Νοτιοαφρικανών οδήγησε σε μία βίαιη διαμάχη. Ωστόσο, παρά τον μακροχρόνιο αυτό πόλεμο η κατάσταση δε βελτιώθηκε αρκετά, έως το 1994, όταν οι πρώτες γενικές εκλογές ανακήρυξαν τον Nelson Mandela ως τον πρώτο έγχρωμο Πρόεδρο.

Η Νότια Αφρική είναι η πλουσιότερη αφρικανική χώρα. Περίπου το 47% της συνολικής παραγωγής χρυσού παγκοσμίως προέρχεται από την Νότια Αφρική. Είναι επίσης η μεγαλύτερη παραγωγική χώρα διαμαντιών στον κόσμο ενώ διαθέτει και μία από τις μεγαλύτερες παραγωγές ουρανίου.

Ο πληθυσμός της Νότιας Αφρικής αποτελείται από έγχρωμους (76%), λευκούς (13%), ερυθρόδερμους (8,5%) και Ινδούς (2.5%). Έχει πληθυσμό 40 εκατομμυρίων και υψηλό επίπεδο αλφαριθμητισμού στους ενήλικες που φτάνει το 82%.

3.1 Το Πανεπιστήμιο της Νότιας Αφρικής UNISA

Ουσιαστικά, το Πανεπιστήμιο της Νότιας Αφρικής (UNISA) υπήρξε το πρώτο μονής κατεύθυνσης (single mode) εξ αποστάσεως εκπαίδευσης πανεπιστήμιο στον κόσμο. Όπως είδαμε, στην αρχή λειτουργούσε μόνο ως εξεταστικό κέντρο αλλά από το 1947 λειτουργεί ως ένα εξ αποστάσεως ανώτατης εκπαίδευσης ίδρυμα.

Στις αρχές της δεκαετίας του '90 το πανεπιστήμιο είχε επικριθεί για τις περιορισμένες διδακτικές τους πρακτικές σε σύγκριση με τη διεθνή συνήθη πρακτική της ανοικτής κι εξ αποστάσεως μάθησης.

Από τότε όμως το UNISA έχει σημειώσει μία ριζική παιδαγωγική μεταμόρφωση.

3.2 Δίκτυο Υποστηρικτικών Υπηρεσιών

Η παρουσία του UNISA στο διαδίκτυο υπάρχει μέσω της ιστοσελίδας του (<http://www.unisa.ac.za/>) από την οποία οι φοιτητές μπορούν να έχουν πρόσβαση στη βιβλιοθήκη, σε ακαδημαϊκές και διοικητικές υπηρεσίες.

Στόχος είναι η δημιουργία ενός άμεσα συνδεδεμένου στο δίαδίκτυο (on-line) κι εικονικού πανεπιστημίου που θα κάνει την πρόσβαση στο διαδίκτυο ευκολότερη και περισσότερο οικονομικά ανεκτή για τους φοιτητές.

Γενικότερα, στόχος του Πανεπιστημίου της Νότιας Αφρικής είναι η κάλυψη των αναγκών κι η επίλυση των προβλημάτων των φοιτητών του. Για το λόγο αυτό υπάρχουν ποικίλα εξειδικευμένα τμήματα που λειτουργούν για να δημιουργήσουν ένα περιβάλλον που θα ενισχύει τη μάθηση των φοιτητών.

Υπάρχει για παράδειγμα το **Γραφείο Συμβουλευτικής για Φοιτητές** (Bureau for Student Counselling) που βοηθά τους φοιτητές να επιλύουν τα προβλήματα που τους εμποδίζουν από την ακαδημαϊκή τους πρόοδο. Αυτό επιτυγχάνεται μέσω:

- συνεντεύξεων,
- τηλεφωνικής επικοινωνίας,
- γραμμάτων,
- τηλεδιάσκεψης,
- ραδιοφωνικών προγραμμάτων κι
- άρθρων στην εφημερίδα 'Τα Νέα του UNISA'.

Εργαστήρια διεξάγονται για θέματα όπως οι ακαδημαϊκές δεξιότητες, ενώ σε συγκεκριμένα διαστήματα του έτους αποστέλλονται στους φοιτητές ποικίλα ενημερωτικά και υποστηρικτικά έντυπα.

Μελλοντικά στοχεύει στην ανάπτυξη περισσότερου υλικού στο διαδίκτυο, ώστε ο φοιτητής να μπορεί να έχει πρόσβαση στο υλικό και να εργάζεται αυτόνομα.

Καινοτόμα εργασία γίνεται επίσης με την εκπαίδευση συμβούλων που βοηθούν τους νεοεισαχθέντες φοιτητές να προσαρμοστούν γρήγορα κι ομαλά στο πανεπιστήμιο.

Λειτουργεί, επίσης, το **Γραφείο Διδασκαλίας του Πανεπιστημίου** (Bureau of University Teaching). Σε αυτό εργάζονται οι ακαδημαϊκοί ώστε να βελτιώσουν τις διδακτικές μεθόδους και τα υλικά, ενώ παράλληλα διεξάγουν έρευνες και κρατούν ενήμερα τα τμήματα της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης σε όλο τον κόσμο.

Από το 1994 το UNISA δημιούργησε **εκπαιδευτικά κέντρα μέσω του Τμήματος Υποστήριξης των Φοιτητών** (Department of Student Support). Αυτά τα κέντρα έχουν ως στόχο τη δημιουργία ενός υποστηρικτικού περιβάλλοντος της μάθησης παρέχοντας στους πρωτοετείς και δευτεροετείς φοιτητές μία πλατφόρμα αλληλεπιδραστικής μάθησης. Αυτή η πλατφόρμα περιλαμβάνει εβδομαδιαίες πρόσωπο με πρόσωπο διδασκαλίες, υπηρεσίες συμβουλευτικής, εργαστήρια για ανάπτυξη δεξιοτήτων, υπηρεσίες βιβλιοθήκης και περιοχές για μελέτη και συζήτηση. Στην κατεύθυνση υποστήριξης των φοιτητών εντός της δικής τους κοινότητας, τα **Μαθησιακά Κέντρα του UNISA** (UNISA Learning Centres) προωθούν την ανάπτυξη κέντρων μελέτης (study centres) βασισμένων στην κοινότητα. Αυτά τα κέντρα μελέτης εισάγουν, επίσης, συγκεκριμένες υποστηρικτικές υπηρεσίες σε συνεργασία με τις κοινότητες και λειτουργούν ως περιφερειακά κέντρα των Μαθησιακών Κέντρων του UNISA.

Το **Γραφείο Οικονομικής Βοήθειας Φοιτητών** (Student Financial Aid Bureau) δημιουργήθηκε για να προσφέρει οικονομική ενίσχυση σε μειονεκτούντες φοιτητές που είναι ακαδημαϊκά άξιοι αλλά οικονομικά φτωχοί. Αποστολή αυτού του Γραφείου είναι να προσφέρει πρόσβαση στη τριτοβάθμια εκπαίδευση σε Νοτιοαφρικανούς που διαχρονικά βρίσκονταν σε μειονεκτική θέση και που διαφορετικά δεν θα είχαν τέτοια πρόσβαση. Το Γραφείο είναι μέρος ενός εθνικού δικτύου ποικίλων δωρητών και ιδρυμάτων.

Όλες αυτές οι υπηρεσίες παρέχονται από την κεντρική πανεπιστημιούπολη, από πέντε κεντρικά μαθησιακά κέντρα κι έντεκα περιφερειακά μαθησιακά κέντρα. Επιπλέον, λειτουργούν περισσότερα από 450 **εξεταστικά κέντρα** όπου οι φοιτητές από έξι σχολές με 60 ακαδημαϊκά τμήματα γράφουν εξετάσεις.

Όσο για τη **Βιβλιοθήκη** του UNISA, πρόκειται για μία από τις μεγαλύτερες ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες στην Αφρική, με εξειδικευμένο προσωπικό, τεχνολογίες πληροφορίας και πηγές πληροφορίας που αυξάνονται με ραγδαίο ρυθμό. Είναι ενδεικτικό ότι τα τελευταία 50 χρόνια η συλλογή των βιβλίων της έφτασε το 1,5 εκατομμύρια τίτλους. Οι φοιτητές μπορούν να δανειστούν προσωπικά τα βιβλία ή ταχυδρομικά από την κεντρική βιβλιοθήκη ή και από τα παραρτήματά της. Μία ομάδα από βιβλιοθηκονόμους ανά γνωστικό αντικείμενο βοηθούν στη βιβλιογραφική αναζήτηση το ακαδημαϊκό προσωπικό και τους μεταπτυχιακούς φοιτητές σε ατομική βάση.

4 Το προφίλ του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου

Το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο (Ε.Α.Π.) αποτελεί το 19ο ελληνικό Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα (Α.Ε.Ι.). Σύμφωνα με τις σχετικές πληροφορίες της επίσημης ιστοσελίδας του Ε.Α.Π. (www.eap.gr):

«Το ΕΑΠ που ιδρύθηκε από το άρθρο 27 παρ. 1 εδ. α του ν. 2083/1992, είναι αυτοτελές και πλήρως αυτοδιοικούμενο Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα και λειτουργεί με τη μορφή νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου. Τελεί υπό την εποπτεία του Κράτους, η οποία ασκείται από τον Υπουργό Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.»

Βέβαια, αν και τόσο στην ιστοσελίδα του Ε.Α.Π., όσο και στον Α τόμο του εκπαιδευτικού υλικού της Θεματικής Ενότητας «Ανοικτή κι εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση» ΕΚΠ65, ακόμη και σε πληροφοριακές ιστοσελίδες όπως αυτή της wikipedia (<http://el.wikipedia.org>, 2011) αναφέρεται ο αυτοτελής κι αυτοδιοικούμενος χαρακτήρας του Ε.Α.Π. δυστυχώς αυτό δεν ισχύει ή τουλάχιστον ως πρόθεση δεν έχει εφαρμοστεί μέχρι σήμερα, καθώς επικεφαλής του ιδρύματος δεν είναι ένας Πρύτανης, εκλεγμένος από τα μέλη του διδακτικού επιστημονικού προσωπικού (Δ.Ε.Π.) του Ε.Α.Π., τα οποία εκπροσωπεί υπεύθυνα κι εκτελεί τις αποφάσεις που λαμβάνονται στην επίσης εκλεγμένη Σύγκλητο. Αντιθέτως, το Ε.Α.Π. από τον Νοέμβριο του 1995 που τροποποιήθηκε ο αρχικός ιδρυτικός νόμος, διοικείται ακόμη από μία διορισμένη από τον εκάστοτε Υπουργό Παιδείας Διοικούσα Επιτροπή, στην οποία δεν μετέχουν τα μέλη Δ.Ε.Π. του Ε.Α.Π. Το γεγονός αυτό, οδηγεί σε επιλογές που κάποιες φορές δεν συνάγουν με τον ιδρυτικό νόμο 2552/1997 για το Ε.Α.Π. (που τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε από το άρθρο 14 του Νόμου 2817/2000, από το άρθρο 3 του Νόμου 3027/2002 και από το άρθρο 13 του Νόμου 3260/2004) και τις επτά βασικές καινοτομίες που εισήγαγε, σύμφωνα με τις οποίες:

❑ Η προσφορά των σπουδών γίνεται αποκλειστικά με τη μέθοδο της εξ αποστάσεως διδασκαλίας

❑ Πιστοποιούνται οι σπουδές σε 5 διαφορετικά επίπεδα, που καλύπτουν το χώρο από τη μεταδευτεροβάθμια επιμόρφωση έως το διδακτορικό δίπλωμα. Κάτι που όμως δεν ισχύει καθώς από το 2000 έχουν καταργηθεί τα πιστοποιητικά προπτυχιακής και μεταπτυχιακής επιμόρφωσης, με τα οποία ο φοιτητής μπορούσε να επιλέξει μεμονωμένες Θεματικές Ενότητες και να διαμορφώσει έτσι τη δική του μορφωτική φυσιογνωμία.

❑ Καθορίζεται ως βασική λειτουργική μονάδα του Ε.Α.Π. η Θεματική Ενότητα (Θ.Ε.), που καλύπτει ένα διακεκριμένο αντικείμενο σε προπτυχιακό ή μεταπτυχιακό επίπεδο. Κάθε Θ.Ε. περιλαμβάνει ύλη που αντιστοιχεί σε τρία εξαμηνιαία μαθήματα των ελληνικών Α.Ε.Ι.

❑ Εφαρμόζεται το αρθρωτό σύστημα και αντικαθίσταται το Τμήμα από το ευέλικτο σχήμα του "Προγράμματος Σπουδών", που μπορεί εύκολα να μεταβάλλεται, ανάλογα με τις εκάστοτε κοινωνικές και μορφωτικές ανάγκες. Κάτι που όμως επίσης δεν ισχύει στην πράξη, καθώς οι φοιτητές δεν μπορούν να επιλέγουν μεμονωμένες Θ.Ε. από οποιοδήποτε Πρόγραμμα Σπουδών, αλλά μόνο από έναν συγκεκριμένο αριθμό προσφερόμενων Θ.Ε. του εκάστοτε Προγράμματος Σπουδών.

❑ Ιδρύεται Εργαστήριο Εκπαιδευτικού Υλικού και Εκπαιδευτικής Μεθοδολογίας

❑ Ιδρύεται Μονάδας Εσωτερικής Αξιολόγησης.

❑ Απλουστεύεται η διοικητική δομή με την κατάργηση του πρυτανικού συμβουλίου και τη θεσμοθέτηση ολιγάριθμης αλλά αντιπροσωπευτικής Συγκλήτου. Κάτι που ήδη αναφέραμε παραπάνω ότι όσο οι αποφάσεις λαμβάνονται από μία διορισμένη Διοικούσα Επιτροπή στην οποία ουσιαστική συμμετοχή δεν έχουν τα μέλη ΔΕΠ του ΕΑΠ, τόσο θα απομακρύνεται το ίδρυμα αυτό από την αυτονομία κι αυτοτέλειά του, καθιστώντας το τελικά μη ισότιμο με τα άλλα δημόσια πλήρως αυτοδιοικούμενα πανεπιστήμια της χώρας.

Κι όλα αυτά, τη στιγμή που ήδη ακόμη και με μία πρόχειρη ματιά στη συνοπτική παρουσίαση του Ε.Α.Π. που βρίσκει κανείς στην επίσημη ιστοσελίδα του, για το ακαδημαϊκό έτος 2010-2011, οι αριθμοί μιλούν από μόνοι τους:

ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	
Προπτυχιακοί φοιτητές	Ένεργοι: 15.430 Εγγεγραμμένοι: 17.986
Μεταπτυχιακοί φοιτητές	Ένεργοι: 10.720 Εγγεγραμμένοι: 11.935
Υποψήφιοι διδάκτορες	67
ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	
Συνεργαζόμενο Εκπαιδευτικό Προσωπικό (Σ.Ε.Π. - συμβασιούχοι)	1.520
Διδακτικό Ερευνητικό Προσωπικό (μόνιμα μέλη Δ.Ε.Π.)	42
ΑΡΙΘΜΟΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	
Μόνιμο Διοικητικό Προσωπικό	11
Διοικητικό Προσωπικό με σύμβαση Αορίστου χρόνου	44

Πίνακας 1 Το Ε.Α.Π. σε αριθμούς

Όσο αισιόδοξος, επομένως, κι αν θέλει να είναι κανείς, μάλλον θα συμφωνήσει με τη διαπίστωση του Α. Λιοναράκη (2010, σελ. 6), σύμφωνα με την οποία:
«Η εικόνα του Ανοικτού Πανεπιστημίου στο ξεκίνημα του νέου ακαδημαϊκού έτους 2010-11 διαμορφώνει ένα ίδρυμα αργοκίνητο, δυσλειτουργικό, με έλλειψη ευελιξίας και οράματος για το μέλλον της ανοικτής και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.»

4.1 Δίκτυο Υποστηρικτικών Υπηρεσιών

Δυστυχώς, όπως ήδη διαφάνηκε από το παραπάνω αυτούσιο κείμενο του Ε.Α.Π. που αντλήθηκε από την επίσημη ιστοσελίδα του, η μόνη συστηματική υποστήριξη που μπορεί να λάβει ένας φοιτητής αυτού του ιδρύματος είναι εκείνη από τον εκάστοτε Καθηγητή-Σύμβουλό του, κι αυτό εφόσον εκείνος είναι διατεθειμένος να την προσφέρει. Δεν είναι λίγες οι έρευνες που έχουν εκπονηθεί (Παυλάκης, 2009· Μαρέτη, 2008· Σαρακατσάνου, 2007· Ανδρεάδου, 2006· Γκάφα 2006), ειδικά σε επίπεδο διπλωματικών εργασιών στο Ε.ΑΠ., που διαπιστώνουν την έλλειψη ουσιαστικής υποστήριξης του εξ αποστάσεως φοιτητή σε αυτή τη δύσκολη πορεία σπουδών του, είτε επειδή ο Κ.Σ. δεν έχει τη διάθεση να επικοινωνήσει ουσιαστικά με το φοιτητή και να τον υποστηρίξει –κυρίως ακαδημαϊκά-, είτε επειδή δεν έχει τον χρόνο αλλά κυρίως επειδή δεν έχει λάβει την κατάλληλη επιμόρφωση για το τι σημαίνει και πώς επιτελείται τέτοιου είδους υποστήριξη σε ένα εξ αποστάσεως περιβάλλον διδασκαλίας και μάθησης.

Συνεπώς, αυτό το ‘δίκτυο’ Υποστηρικτικών Υπηρεσιών, που αναλυτικά είδαμε στις προηγούμενες ενότητες να δομείται σε αντίστοιχα ιδρύματα αναπτυσσόμενων επίσης χωρών, όπως στην Ινδία και τη Νότια Αφρική –για να μη μιλήσουμε για την ιδανική περίπτωση του Ανοικτού Πανεπιστημίου της αναπτυγμένης Μεγάλης Βρετανίας– στην Ελλάδα είναι ουσιαστικά ανύπαρκτο, τουλάχιστον μέσα από μία θεσμοθετημένη και συστηματική μορφή. Αυτό άλλωστε διαπιστώνεται κι από την έρευνα του Χ.

Ροδόπουλου (2007), όπου σε μία σύγκριση της ακαδημαϊκής και διοικητικής δομής του ΕΑΠ με το ΟΥ διαπιστώνει την έλλειψή του σε ένα Τμήμα Ακαδημαϊκής και Διοικητικής Πληροφόρησης – Υποστήριξης, που υπάρχει στο ΟΥ αλλά όχι στο ΕΑΠ. Ηλεκτρονικά ωστόσο, πρέπει να αναγνωρίσουμε ότι οι Υπηρεσίες Βιβλιοθήκες που παρέχονται, προσφέρουν χρήσιμες πληροφορίες και δυνατότητες πρόσβασης σε ποικίλες ηλεκτρονικές πηγές, μέσω της ιστοσελίδας <http://lib.eap.gr>, στην οποία υπάρχει και Θεματική Πύλη ειδικά για την εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση.

Βιβλιογραφία

- Ανδρεάδου, Δ. (2006). Οι αντιλήψεις των πτυχιούχων του μεταπτυχιακού προγράμματος Σπουδές στην Εκπαίδευση του ΕΑΠ για την ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση. *Διπλωματική διατριβή*. Πάτρα : [Ε.Α.Π.](#)
- Γκάφα, Κ. (2006). Οι επικοινωνιακές δεξιότητες του/της καθηγητή/τριας συμβούλου και η επίδραση τους στην παρώθηση των φοιτητών του ΕΑΠ. *Διπλωματική διατριβή*. Πάτρα : [Ε.Α.Π.](#)
- Λιοναράκης, Α. (2010). Editorial - Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο: από το δημοκρατικό όραμα στη βιομηχανοποιημένη μάθηση. *Ανοικτή Εκπαίδευση/Open Education*, Volume 6, Number 1 & 2, σσ. 5-7.
- Ροδόπουλος, Χ. (2007). Η υποστήριξη του εκπαιδευτικού και διοικητικού έργου στο Ε.Α.Π. από τις Τ.Π.Ε.: Μια μελέτη εκτίμησης αναγκών στηριγμένη στις απόψεις των εμπλεκομένων, στην αποτίμηση της υπάρχουσας κατάστασης και στη σύγκριση του Ε.Α.Π. με το ΟΥ/UK. *Διπλωματική διατριβή*. Πάτρα: Ε.Α.Π.
- Μαρέτη, Κ. (2008). Ο ρόλος του καθηγητή - συμβούλου στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο (Ε.Α.Π.): απόψεις διδασκόντων και διδασκομένων. *Διπλωματική διατριβή*. Πάτρα : [Ε.Α.Π.](#)
- Σαρακατσάνου, Ε. (2007). Η επικοινωνία φοιτητών και καθηγητή - συμβούλου στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο: απόψεις φοιτητών των μεταπτυχιακών προγραμμάτων ΕΚΠ και ΕΚΕ του Ε.Α.Π. *Διπλωματική διατριβή*. Πάτρα : [Ε.Α.Π.](#)
- Erds, R. (1975). The system of distance education in terms of sub-system and characteristic functions. In Ljosa, E. (Ed.) *The system of distance education, papers to the 10th ICCE International Conference*. Oslo: ICCE.
- IGNOU (1985). *The Indira Gandhi National Open University Act*. Διαθέσιμο στο <http://www.ignou.ac.in/ignou/aboutignou/profile/5/11>. Ανακτήθηκε στις 12/2/2010.
- UNDP (United Nations Development Programme) (1998). *Human Development Report 1998*. New York: Oxford University Press.